

Älgstammens ålderssammansättning i Sydöstra Värmlands viltvårdsområde

Sydöstra Värmlands VVO

Produktion: Svensk Naturförvaltning
AB

Text: Göran Cederlund

Foto: Göran Cederlund

info@naturforvaltning.se

www.naturforvaltning.se

Ramsberg

PI 5260

SE-711 98 Ramsberg

Telefon 0581-66 09 70

Mobil 070-531 91 47

Göteborg

Rullagergatan 9

SE-415 26 Göteborg

Telefon 031-22 304 5

SAMMANFATTNING

Materialet är för litet för att man skall kunna se ett säkert mönster i bl a ålderfördelningen i stammen.

Åldersdata samlas lätt in genom analyser av tänder. Gör man detta årligen i ett lämpligt stickprov kan man med tiden beskriva skiftningar i jakttrycket och dessutom skatta kalvproduktionen vissa år samt rekonstruera stammen och göra skattningar av hur mycket älgar det finns. Åldersanalyserna blir därmed ett komplement till olika typer av inventeringar!

För att kunna bedriva en effektiv älgförvaltning är ett bra faktaunderlag en förutsättning. De resultat som redovisas i rapporten är viktiga i det fortsatta förvaltningsarbetet. Information som hur många kalvar som produceras och hur dödligheten fördelas bland tjurar, kor och kalvar, gör det möjligt att prognostisera älgstammens utveckling. Kombinerar detta med en korrekt genomförd flyginventering och välrapporterad Älgobs, som

ger uppgifter om hur många älgar det finns i området samt hur dessa fördelas över kön och åldersklasser, är utgångspunkten för lyckad älgförvaltning den bästa möjliga. Kompletteras datamaterialet från Sydöstra Värmlands VVO med noggranna uppgifter om kalvvikter och hur dessa utvecklas i framtiden kan man också få information om hur födotillgången utvecklas i området.

Tänk på att beräkningen av höstens avskjutning behöver ett konkret mål för den önskade vinterstammens sammansättning och täthet!

Var noga med att använda utskickade blanketter vid insamling av käkar och livmödrar. Varje älg måste få en unik sifferkombination som skall skrivas in i blanketten när man kommer till slakteriet och lägges in sina uppgifter. Samma sifferkombination noteras på käkar och livmödrar (om sådana samlas in).

BAKGRUND

Som ett led i att bygga upp en lokal älgförvaltning enligt moderna principer har jägarna i Sydöstra Värmlands VVO börjat samla data om bl a ålder från fällda älgar i samband med älgjakten säsongen 2007/2008. I rapporten presenteras översiktligt resultaten.

Fördelen med att upprätta förvaltningsområden och samla data från dessa är:

- att jägare och markägare erbjuds bättre underlag när avskjutningsplaner skall upprättas.
- att säkrare kunna följa utvecklingen i ålderfördelning, kalvproduktion, slaktvikter och hornutveckling.
- att bygga älgförvaltningen på en biologiskt mer korrekt grund.

MATERIAL OCH METODER

Resultaten från säsongen 2007/2008 baseras på analyser av 17 älgar som fälldes i området. Allt insamlat material från enskilda älgar redovisas separat i slutet av rapporten med hänvisning till respektive jaktlag. För några älgar är inte uppgifterna helt kompletta och de måste därför uteslutas från vissa beräkningar (samtliga inlämnade älgar finns redovisade i bilagan i slutet). Vi har därför koncentrerat analyserna till de älgar där vi gjort åldersanalyser.

Tabell 1. Utveckling av medelålder, slaktvikter och horn bland älgar i SÖ Värmlands VVO. Stickproven är små vilket betyder att egenskaper- nas värden är osäkra.

Kor	
Medelålder exkl. kalv (år)	4,6
Slaktvikt exkl. kalv (kg)	169,4
Tjurar	
Medelålder exkl. kalv (år)	2,2
Slaktvikt exkl. kalv (kg)	175,9
Taggantal	4,2
Hornutlägg (cm)	69,9

RESULTAT OCH DISKUSSION

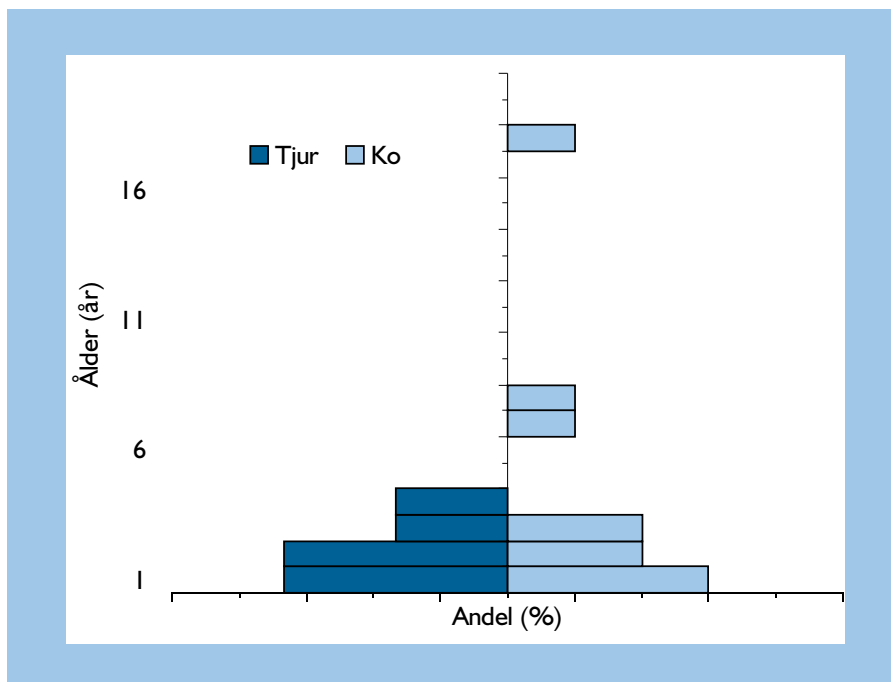
Ålder

Den låga medelåldern (tabell 1) bland tjurarna i Sydöstra Värmlands VVO är typisk för de flesta områden i dessa delar av landet och återspeglas också i åldersfördelningen. Det saknas bl a gamla tjurar. Liksom i många andra områden utgörs merparten av de fällda djuren av ett- och tvååriga tjurar. I det flesta områden skjuts ytterst sällan tjurar över 10 år numera (ingen tjur äldre än 4 år åldersbestämde 2007). En mer precis beskrivning av fördelningen i olika åldersklasser i regionen går inte att uttala sig om eftersom materialet är litet.

Det finns några äldre kor i materialet och lite färre unga djur än bland tjurarna. Jakttrycket fördelas således ut på fler årsklasser bland korna jämfört med tjurarna. Det är ganska vanligt att det årligen fälls kor som är mellan 10 - 20 år gamla (i år fälldes bl a en 18-årig ko). Till skillnad från tjurarna beror detta på att man är försiktig med att skjuta vuxna individer (figur 1).

Genom tjurarnas högre dödlighet i ung ålder minskar andelen kvarvarande tjurar snabbt vid högre åldersklasser och vid t ex fem års ålder torde det finnas några få kvar av en årskull. Detta är den viktigaste anledningen till varför det har blivit ovanligt att man faller stora tjurar med troféhorn. Det är alltså få tjurar som lyckas överleva till kapital ålder i Sydöstra Värmlands VVO. För korna är överlevnaden i regel bättre. Mer data under de kommande åren kan bättre belysa detta förhållande.

Figur 1. Åldersfördelningen av fällda älg- tjurar och älgkor i SÖ Värmlands VVO 2007.

Följer man åldersfördelningen årligen kan man med tiden se om förändringar i avskjutningen påverkar sammansättningen. Om man löpande samlar åldersdata på ett korrekt sätt kan man sedan rekonstruera stammen genom att räkna ut hur många älgar som fanns i området under olika år och därmed kan man beräkna hur många kalvar som fötts.

Vikt

Det finns vikter på alltför få älgar för att ge någon säker vägledning om medelvikter bland älgar samt om kroppstillväxten.

Kalvvikter är speciellt intressanta eftersom de ofta återspeglar stammens kondition bättre än vuxna älgar. Sådana uppgifter kan vi numera enkelt få genom att jaktlagen direkt lägger in sina uppgifter via nätet i databaser. Vi har dock inga uppgifter från 2007 för denna rapport. Det är önskvärt att fortsättningsvis samla in så mycket kalvvikter som är möjligt.

Det är viktigt att vara noga vid vägningen eftersom tillståndsutvecklingen (ändrade förhållanden i exempelvis födotillgång eller förändringar i populationstäthet) för populationen i Sydöstra Värmlands VVO kan upptäckas, via eventuella förändringar i kalvvikter mellan år. Väg därför med vågar. Gissa eller skatta inte vikten på basis av något annat kropps mått

Horn

Materialet är dock alltför litet för att beskriva hornutvecklingen bland tjurarna. Gissningsvis finns det dock ett fåtal tjurar som blir så gamla numera på grund av det hårda jakttrycket.

Bilaga

Uppgiftslämnare	Älg- nummer	Datum	Kön	Ålder	Slakt- vikt	Utlägg	Antal taggar	Anmärkning
Hulta	1	.	Ko	18	.	.	.	Mycket slitna tänder
Långerud Västra	11:2	2007-10-11	Ko	1	168	.	.	Onormalt hög vikt. Rätt vägd?
Ängs Säteri	.	.	Tjur	1	140	30	2	Oktober
Långrud.Östra	2:1	.	Ko	3	.	.	.	November
Undersbol	.	.	Tjur	4
Bjurvik	.	.	Ko	1
Billige	2	.	Tjur	2
Billige	1	.	Ko	1
Gjordsbol	3:2	2007-10-13	Tjur	1	130	40	4	.
Räverud	1	2007-10-13	Ko	2	160	.	.	.
Långerud.Västra	11:1	2007-10-11	Tjur	2	.	70	4	.
Bjurvik	.	.	Tjur	3
Gren	.	.	Ko	2	.	.	.	Oläslig plastbricka
Krontorp	1	.	Ko	3	.	.	.	Angivet älg 1 och 2 på blanketten. Se nästa älg
Krontorp	2	.	Ko	8	.	.	.	Gissat kön. Oklart på blanketten
Gjordsbol-Väglösa	3:1	2007-10-12	Ko	7	180	.	.	.
Sektion Gren	.	.	Ko	.	148	.	.	Hittar ingen käke till denna. Blanketten låg lös